

TÜRK-YUNAN İLİŞKİLERİ İÇİNDE İZMİR'İN İŞGALİ SORUNU

Sabri SÜRGEVİL

Türk-Yunan ilişkileri, bölgesel, ulusal veya dünya konjonktürü (toplu durumu) içinde global (küresel) vb. biçimlerde, çerçevelerde ele alınabilir. Seçeneğe göre ileri sürülebilecek doğrular tümü için geçerli değildir. Bu bağlamda Yunanistan'ın bağımsız bir devlet olarak ortaya çıkışından günümüze değin Türk-Yunan ilişkilerine baktığımızda İzmir ve hinterlandının (arabölgesi) sürekli etkilendiği görülür. Bölgesel olduğu kadar uluslararası dinamiklere bağlı olarak gelişen bu ilişkilere tek yanlı bakmanın yanıltıcı sonuçlara götürüşü nedeniyle sakıncaları vardır. Bu nedenlerle Türk-Yunan ilişkilerine, tüm aşamalarında, çok yönlü bakmak, bölgesel, ulusal ve uluslararası etkenleri göz önünde bulundurarak yaklaşmak gerektiği kanısındayız.

Yunanistan 19. yüzyılın uluslaşma sürecinde Büyük Devletlerin koruyuculuğunda bağımsız bir devlet olarak ortaya çıkmıştı. Osmanlı Devleti bu olayı "Yunan İsyanı"- "Rum Fesadı" olarak algılamış, dolayısıyla 1820'li yıllardaki Boğdan, Mora, Ege adaları ve Batı Anadolu bölgesindeki olayları kendi egemenliğine karşı başkaldırı olarak nitelendirmiş, bu sorunun çözümünü de doğal olarak silahlı güçlere bırakmıştı. Filiki Eterya, Patrikhane ve uluslararası ticarete önemli bir yer kazanmaya başlamış olan Yunan ticaret burjuvazisinin etkinlikleri iyi değerlendirilememişti. Osmanlı Devleti diplomasi alanında yalnızlıktan kurtulamamış, istihbarat, haber alma, konusunda zayıf kalmış, devletin ileri gelenleri, Halet Efendi örneğinde olduğu gibi, aymazlık ve hatta ihanet derecesine varan tutum ve davranışlar içinde bulunmuşlardı. Meternih sistemine göre Osmanlı Devleti yanında yer alması gereken devletler bile bu sorun karşısında Osmanlı Devletinin yanında tutulamamıştı. Mora ayaklanması, Ege adaları ve Batı Anadolu bölgesinde yaşamakta olan, Osmanlı Devleti uyruğunda bulu-

nan Rum (Yunan) unsurundan destek görmüş, çatışmaların uzaması Rusya, İngiltere ve Fransa'da kamuoyunun Osmanlı Devleti aleyhine dönüşmesine neden olmuştu. Edirne anlaşmasıyla küçük bir Yunanistan Krallığı'nın kurulmasına yol açan gelişmeler ortaya çıkmıştı. Bu tarihten başlayarak günümüze değin Türk-Yunan ilişkileri salt iki devlet arasında, Ege'nin kıyılarını paylaşan, adalarda karşı karşıya gelen, komşu, dost devletler ilişkisi olamamıştır. Yunanistan, yoğun ticari ilişkiler içinde bulunduğu Büyük Devletlerle, Batıyla uyum sağlamak, Batı dünyasına entegre olmak, böylece varlığını güvence altına almak yoluna giderken, aynı zamanda Kuzey ve Doğu'ya doğru sınırlarını genişleterek, bölgede büyük bir devlet olarak Bizans'ın mirasına konmak istemişti. Bu yolda Yunanistan Güney-Doğu Avrupa veya Balkanlardaki çok yönlü çıkar çatışmalarından, karmaşık sorunlardan yararlanma, nüfus ve kültür faktörlerine dayararak yeni oluşumları gerçekleştirme peşinde koşmuştu. Bütün bunlara Yunanistan'ın Osmanlı Devleti ve Türkiye'ye karşı izlediği politikada elinde bulundurduğu dinamikler gözüyle bakılabilir. 19. y.y'da Yunanistan Osmanlı Devleti'ne karşı izlediği bu politikada başarılı olmuş, Ege Adaları, Balkanlar ve Batı Anadolu üzerinde Osmanlı Devleti'nin egemenliği tartışılır bir duruma gelmiş, 20. y.y'la Türk-Yunan ilişkileri ve sorunları açısından tırmanma eğilimi içerisine girilmiştir. Bu dönemde Batı Burjuvazisinin sözkonusu bölgelerle ve sorunlarla yakından ilgilenişi ve yörede gereksinim duyduğu oluşumların ortaya çıkması yolundaki gayretleri Osmanlı Devleti'nin dağılmasına yol açacak nitelik ve boyutlarda olmuştu. Osmanlı Devleti'nin dağılışa engel olma gayretleri yeni sorunların ortaya çıkmasına engel olamamış, Girit, Doğu Rumeli, Makedonya sorunlarına, 12 ada ve Ege adaları ve bunlara paralel olarak muhacir, mübadele, iskan vb. sorunları eklenmişti. Yine bu dönemde Batı gözüyle Küçük Asya'da araştırma yapanların, gezen, gören, yazan, çizen, hatta yerleşenlerin İzmir ve çevresi hakkında ortaya koydukları, sosyal, kültürel, ekonomik vb. tablolar, Yunanistan'ın istediği oluşumları hızlandıracak içerik ve biçimlerde olmuştu. Sözkonusu bölgelerde yaşayanlar etnik, kültürel vb. kimlik arayışları içine itiliyorlar, bu konuda birbirleriyle kıyasıya bir kavgaya, çatışmaya, hazırlanıyorlardı. Böylesi dönemlerde toplumların duyarlılığı artmakta ve dış etkenlere açık olan bu duyarlılık kolaylıkla

yönlendirilebilmektedir. Bu tarihsel olgunun en açık kanıtı Birinci Dünya Savaşı öncesi Türk-Yunan ilişkilerinde görülebilmektedir. Bloklaşan dünya Osmanlı Devleti ve Yunanistan'ı kendi yanlarına çekme veya yansız kalmalarını sağlama amacına yönelik kararlar alıyor veya yönlendirmeye çalışıyordu. 1914 Şubat'ında İtilaf devletlerinin Yunanistan'a Boğazönü ve Doğu Ege Adalarını vermeleri¹ yeni sorunların doğacağıının habercisiydi. Liberalizm, serbest rekabetçi görüntüsüne rağmen kendi aralarındaki mücadeleye yeni unsurlar katmaya, kendilerine açmaya çalıştıkları yeni dünya pazarlarına hakim olmak için güvendikleri unsurları oralarda güçlendirmeye bakıyorlar; klasik, ilkel yöntemleri kullanmaktan geri kalmıyorlardı. Megali idea peşinde koşan Yunanistan'ın bölgesel politikasıyla, bu yılların dünyasında etkin İngiltere ve Fransa'nın politikaları aynı çizgilerde buluşuyordu. Batı Avrupa açısından Doğu Sorununun çözümü, Orta, Güneydoğu ve Doğu Avrupa ile Ortadoğu veya Önasya'nın siyasal ve ekonomik düzenlerinin Batı Avrupa sanayi ve ticaret burjuvazisinin istediği biçime sokulması demektir. Bu politika Yunan yayılcılığı ile Türk direnişini karşı karşıya getirmişti. Birinci Dünya Savaşı yıllarında girilen sözkonusu bölgelerdeki operasyonlar Mondros Ateşkesini izleyen aylarda bitirilmek istenmişti. İzmir'in İşgali ve Yunan işgal kuvvetlerinin Küçük Asya Macerası'nın gerçek anlamı budur. Paris Barış Konferansı'nda Büyük Devletlerin aldıkları kararlarla savaş sonrası dünyayı düzene koyma peşinde oldukları açıktır. İzmir ve çevresine ilişkin aldıkları kararın gerekçesi "bölgede Hristiyan unsurları muhtemel bir tehlikeden korumak"tı. Bu sav yıllar öncesi ileri sürülen savların devamından başka bir şey değildi². İtilaf Devletleri gerçekleri gizlemeye, kamuoyunu yanıltmaya çalışıyorlardı. Dönemin İstanbul hükümetlerinin teslimiyetçi politikalarına rağmen uluslararası hukuk kurallarına uygun davranmaya en azından kendi kamuoylarına böyle göstermeye çalışıyorlardı. Oysa bu dönemde bölge insanının haklarını savunmaya çalışan örgütler oluşturuluyor, bir avuç Türk, Büyük Devletlerin mümessillerine "Vilayetimize ecnebi hakimiyeti giremez" kararlarını iletiyorlardı³. Bu durumda, yıllar önce bir

¹ Bilal Şimşir, *Ege Sorunu*, II.C. Ankara 1982, s. CLHXII.

² *Ministère des Affaires Étrangères. Archives Diplomatique, Guerre 1914-1918 Turquie*, Vol:346 no:37,44,125,128 ve Vol:847 no:38,39.

³ *Köylü*, 14 Mart 1335 ve *Hukuk-u Beşer*, 15 Mart 1335.

çatışmaya neden olamayan, Türk-Yunan ikili görüşmeleri⁴ yapılmasına neden olan ve Birinci Dünya Savaşının yaygınlaşması üzerine gündemden kalkan İzmir ve ard bölgesine ilişkin sorunlar bir Türk-Yunan çatışmasına neden olurdu. Böyle bir olasılık Büyük Devletlerce de göz önünde tutuluyor, Yunan işgal kuvvetlerinin işini kolaylaştıracak önlemler almaktan geri kalmıyordu. İşgal kararının gizli tutulmaya çalışılması, işgale ilişkin noktanın kısa bir süre önce verilmesi, İtilaf donanmasına mensup zırhlıların İzmir körfezinde bulunması, işgale engel olabilecek tabyaların önceden Büyük Devletlerce işgal edilmesi bu amaca yönelikti. İzmir'deki kendi vatandaşlarının can güvenliğini sağlamak amacıyla karaya küçük birlikler çıkarmaları ve Vali'liğe verdikleri nota'da karşıklık çıkarsa bunu bastırmak için donanmayı kullanacaklarını belirtmeleri,⁵ İtilaf Devletlerini İzmir'in Yunanistan tarafından işgal edilmesini ne denli istediklerini ve desteklediklerini göstermeye yeter. Görünüşe göre İzmir'in işgali, söz konusu devletler arasında tam bir mutabakatla gerçekleşiyordu. Osmanlı Hükümeti ve İzmir'deki yetkililer gelişmelerden haberli ve Mondros sonrası İstanbul'un genel politikasına uygun bir teslimiyetçi tutum içerisinde bulunuyorlardı. Gizlenmeye çalışılan İzmir'in işgaline ilişkin, istek, görüş ve kararlar gizli kalmamış, çeşitli kaynaklardan edinilen bilgiler basına yansımış, İstanbul ve İzmir'deki yetkili makamlara resmi kanallardan da iletilmiş, hatta İstanbul, bu tür haberlerin kaynakları hakkında kovuşturma açma yoluna gitmişti⁶. Kısacası Türk-Yunan ilişkilerinde önemli bir yer tutan İzmir'in işgali olayı, tüm ta-rafların bildiği ve beklediği bir gelişmeydi. İzmir'in işgali önünde bölgedeki Rumlar anlamlı bir sessizlik içinde kurtarıcılarını beklerken Türkler'in huzursuzluğu giderek artmaktaydı. Valiliğe müttetikler adına verilen notadan sonra İzmir'de direniş yanlısı kesimlerin yoğun çalışmaları silah ve cephane sağlanması ile Yunan işgaline karşı du-

⁴ 1914 Ağustos'unun ikinci yarısında başlayan Bükreş'teki görüşmeler.

⁵ Midillili Ahmed (Süvari Yzb), *Türk İstiklal Harbinin Başında Milli Mücadele*, Ankara 1928, s. 5-12. *Harp Tarhı Vestikaları Dergisi*, belge no. 335. *Türk İstiklal Harbi, I (Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı)* s. 53. Gotthard Jachske, *İngiliz Belgelerinin Işığında Yunanlıların İzmir Çıkarması*, çev: Mihin Eren, *Belleter XXXII/219* 567-576. Aynı yazar, *Kurtuluş Savaşı ile İlgili İngiliz Belgeleri*, çev: Cemal Köprülü, Ankara 1971, s. 77.

⁶ Refik Halit Karay, *min el bab ilal mıhrab*, İstanbul 1964, s. 100-114.

yarlı bir kamuoyunun oluşturulması doğrultusunda⁷. Büyük Devletlerden birinin işgaline razı fakat Yunan işgaline tepki duyan bu kesimin etkinlikleri Kuvayı Milliye açısından önemliydi.

İzmir'in işgali, Büyük Devletler'in donanmalarına bağlı zırhlıların gölgesinde ve koruyuculuğunda 15 Mayıs 1919 sabahı saat 8'e değin olaysız geliyordu. Pasaport polis karakolu ve Punta'daki askeri birlik mensularının merkeze, Hükümet'e gelmesi ve Sarı Kışla'da toplanmasının ardından, Ortadoks kilisesi İzmir Metropoliti Hirisastomos'un karaya çıkan Yunan askerlerini takdis etmesi, başıbozuk Rumların taşkınlıkları ve Efzun askerleri başta olmak üzere işgal kuvvetlerinin hareketleri, Türkler'in direnişine neden olacak, arttıracak biçime dönüşmeye başladı. "Memleketin hayat-ı iktisadiye ve içtimayesini mahv ve perişan eden emniyet-i can ve malı külliyen ortadan kaldıran bir ilhaka dönüşen işgal hareketi, Yunan askeri birliklerinin karaya çıkmasından kısa bir süre sonra işgal kararı ve planındaki yanlışlıklar, alınan önlemlerdeki yetersizlikler nedeniyle karışıklıklara neden oldu. İşgal günü ve haftası içinde yalnız İzmir içinde tesbit edilen öldürme, yaralama vb olaylara bakarak denebilir ki işgal kuvvetleri ve işbirlikçileri İzmir içinde duruma hakim olabilmek için günlerce süren silahlı bir direnişi kırmak zorunda kalmışlardı"⁸. Stratejik bakımdan Yunan İşgal kuvvetlerinin İzmir'in Pasaport mevkiinden karaya çıkarılması yanlıştı. Sözkonusu işgal kuvvetlerinin nerede duracağını belirmezliği böyle bir karar verenler açısından tarihi bir yanlışlıktı. Acele olarak alınan kararların uygulayıcıları daha işin başlangıcında karşılaştıkları bu direnişten şaşkına dönmüşlerdi. İşgal kuvvetlerinin bu şaşkınlığı silahlı hiçbir direnişin gelmediği Sarı Kışlaya karadan başlattıkları saldırıya denizden bir Yunan torpidosunun top ateşiyle iştirak etmeye kalkışmasından da⁹ anlaşılmaktadır. Bu nedenlerle işgal günü ortaya çıkan manzara bir kısım İtilaf Devletleri temsilcilerini de rahatsız etmişti. Bütün bunlar bir tek şeye yardımcı oluyordu. Bu da Kuvayı Milliye'nin oluşmasıydı.

⁷ *Anadolu*, 25-26 Teşrin-i Evvel 1927. (Haydar Rühdü Öktem'in anıları), Naci Gündem, *Günler Boyunca Hatıralar*, İzmir 1955, s.62, Kasım Özalp, *Milli Mücadele*, 1919-1922 I.C., Ankara 1971, s.5 vd.

⁸ *Anadolu*, 125, 26 Teşrin-i evvel 1927. (sözü edilen anılar).

⁹ Midillili, *a.g.e.*, s. 9-11.

İzmir'in İşgali olayı karşısında İstanbul'un, Damat Ferit Paşa Hükümeti'nin tutumu ibret vericiydi. Mondros Ateşkes Anlaşması'ndan İzmir'in İşgaline değin izlenen teslimiyetçi, tüm ümitleri İtilaf Devletlerine yaranmak isteyen politikalara bağlayanların hüsrana uğraması demek olan bu durum, işgale uğrayan yöre halkı üzerinde olumsuz etkiler yaratıyordu. Nasihat Heyetleriyle sorunların çözülemeyeceğini İstanbul anlamışa benzemiyordu. Yunan İşgal Kuvvetleri ve işbirlikçilerinin İzmir ve ard bölgesinde giriştiği eylemler, Anadolu'nun sanki fethedilmekte olduğu izlenimini yaratıyordu. Kilise olayı neredeyse haçlı seferine dönüştürmek istiyordu. Yağma ve çapul hareketleri hızla artıyordu. Büyük Devletler adına bile olsa Türkler'in çoğunlukta olduğu bu bölgeyi Yunanistan yönetmeye geliyordu. Böylesi bir durumun kabullenilmesi kolay değildi. Müdafaa-ı Milliye düşüncesinin güçlenmesine hiç bir şey İzmir'in İşgali kadar yardımcı olamamıştır. İşgalin Yunanistan tarafından yapılması Türkler'e çok ağır gelmiştir. Böylesine kahredici bir karara verilen yanıt çok net ve kısa oldu. Redd-i İlhak.

Bu nedenlerle İzmir'in İşgali olayını, Türk-Yunan ilişkileri çerçevesinde işgal öncesi gelişmeler, işgalin hazırlanışı, oluş biçimi ve doğurduğu sonuçlar yönünden iyi değerlendirmek gerekir. Politik kararlar kısa sürelerde verilebilir. Uygulamada bu kararların toplum ya da toplumlara kabul ettirilmesinde, kültürel, sosyal, ekonomik vb. yapıların kolay değişmemesi nedeniyle kısa sürede sonuç alınması mümkün olmayabilmektedir. İzmir'in İşgaline ilişkin karar ve uygulamadaki sonuçları bunun en çarpıcı örneğidir. Türk-Yunan ilişkilerindeki, sözkonusu dönem için geçerli olan dinamikler, böylesine önemli bir karar verilirken yeterince hesaba katılmamıştır. İtalya'nın güney-batı Anadolu bölgesindeki girişimleri¹⁰ Paris'tekileri fazla kuşkulandırmış, İtalya bu karara istemeyerek katılmış, hoşnutsuzluğunu sözkonusu kararın Türkler'e duyurmak, sonraki dönemde de Kuvayı Milliye'yle ilişkileri biçiminde göstermiştir. Fransa kamuoyunda politikacıların verdikleri kararın ve uygulamasının hatırlattığı ilk şey Türkiye'deki yatırımlar, dolayısıyla çıkarlarıydı. Aynı durum İngiltere için de geçerliydi. Paris Barış Konferansı'nın İzmir'in İşgali'ne karar veren politikacıları, bu çelişkileri göz önünde tutmak

¹⁰ Antalya, Marmarış, Fethiye, Borum, Kuşadası ve Selçuk gibi kıyı beldeleriyle, Konya ve Afyon gibi daha içlerindeki merkezlere gönderilen birliklerin çalışmaları.

durumdaydılar. Bu kararı vermekle nasıl büyük bir hata yaptıklarının anlaşılması için uzun bir sürenin geçmesi de gerekmemiştir. Yaklaşık 100 yıllık bir geçmiş olan Türk-Yunan ilişkilerindeki karşılıklı dostça olmayan duygular kısa sürede alevlendi. Gerek Yunanistan gerekse Türkiye kamuoyu bu olay üzerine parçalandı. Yunanistan'da muhalefet işgal olayı ve sonrasındaki gelişmeler karşısında etkinliğini arttırırken, içine düşülen felaketten kurtulma yollarını aramaya koyuldu. Buna rağmen Küçük Asya Macerasını devam ettirmek isteyenler de az değildi. Türkiye'de ise İstanbul'daki İngiliz yanlısı, sempattizanı, mandacı politikacılar İzmir'in işgalini felaket olarak nitelemekle birlikte bunun sorumluluğunu İttihatçılara yükleme gayreti içinde idiler. Bu durum devlet geleneği açısından çelişkiydi, halkın karşı karşıya kaldığı felaketin sona ermesine yardımcı olamıyordu. İşgale uğrayan ve işgal tehlikesi karşısında bulunan halk ikileme düşüyordu. İçine düşülen ikilem ikili hatta üçlü ateş arasında kalınca daha da karmaşık sorunlar yaratıyordu. İşgal kuvvetlerine alkış tutanlar da lanetler yağdıranlar da vardı. İşgal kuvvetleriyle işbirliğini tercih edenler olduğu gibi İstanbul'da sadık kalanlar da vardı. İstanbul'daki mevcut hükümete rağmen işgallere karşı silaha sarılanlar da vardı. Bu durum salt Türkler için geçerli değildi, yöredeki yerleşik Rumlar'dan da, levantenlerden de çelişkiler, ikilemler içinde bocalayanlar görülmüyordu. İşgal olayı ve sonrasındaki gelişmelere karşı oluşan tepkiler bu nedenle sadece Yunan işgal kuvvetlerine yönelik değildi. Onları başlarına musallat eden İtilaf Devletleri'ne de tepkiler oluşuyordu. İzmir'in işgali ve sonrasında meydana gelen olaylardan sonra Yunanistan'ın doğu politikasını destekleyen sadece İngiltere kalmıştı. İstanbul'daki hükümetin uğranılan felakete karşı bir çare olamayacağını anlaşılması Kuvayı Milliye'nin örgütlenmesine ve vatanın bütünlüğünü milletin bağımsızlığını koruma yolunda ulusal iradenin egemen kılınmasına yol açtı. Nefsi müdafada bulunan Kuvayı Milliye'nin gelişen olaylardan sorumlu tutulmamıyacağı insanlık alemine kabul ettirildi. Bu doğrultuda İzmir'in işgali Anadolu'daki Kuvayı Milliye ceyhanının anahtarı haline geldi. Kemalist hareket kısa sürede hedefini belirlemekte bu nedenlerle güçlük çekmedi. İtilaf Devletleri'nin Türkiye'ye yönelik Yunanistan aracılığıyla uygulamaya çalıştıkları politikalarını gözden geçirmek zorunda kaldıkları tarih 9 Eylül'ü gerçekleştiren Kurtuluş Savaşı oldu. İzmir'in işgali ve Kurtuluşu bu bağlamda Türk-Yunan ilişkileri içinde önemli bir gösterge oldu.

Türkiye kesin askeri zaferini silahla çözdü, daha sonraki yıllarda, Lozan barış masası etrafında pekiştirdi, yurt ve bölge barışına olduğu kadar dünya barışına da hizmet etme gayreti içinde olduğunu gösterdi. Uluslararası ve ikili anlaşmalar içinde yer alırken barışçıl çözüm yollarından yana olduğunu kanıtladı. İzmir'in İşgalini izleyen yılların acıklı olaylarının izlerinin bir an önce silinmesi yolunda çaba sarf etti. Dünyanın büyük bir ekonomik bunalıma girdiği yıllarda Türk-Yunan ilişkileri dünyadaki aralarında sorunlar olan uluslara, devletlere örnek olacak düzeyde iyileştirildi. Dönemin T.C. Başbakanı İsmet Paşa'nın çok veciz bir biçimde belirttiği gibi ".... yükselen ve git-tikçe büyümekte olan bina en sağlam ve dayanıklı yapılardan biriydi. Her türlü tecrübelerle karşı durabilecek bir kuvveti haiz bulunmaktadır.... Bu yapının kuruluşunda kullanılan harç dünyanın en iyi ve en sağlam çimentosu olan menfaat birliğidir." menfaat birliği üzerine Türk-Yunan ilişkileri düzenlenmişti. "Coğrafya ile iktisadiyatın milletler arasındaki münasebetlerde başlıca amiller rolünü ifa ettikleri müddetce Türk-Yunan dostluğunun atisinden emin olabiliriz"¹¹. şeklinde ifade edilen bu ilişkilerin temeli ve geleceğine ilişkin sözler, günümüze değin Türk Dış Politikasında önemli bir prensip olmuştur. Bütün bunlara rağmen aynı siyasal, askeri, ekonomik vb. uluslararası işbirlikler içinde bulunmasına karşın zaman zaman Türk-Yunan ilişkilerinde sorunların yaratıldığı görülmektedir. Başta da belirttiğimiz gibi bu sorunlara yaklaşım biçimleri farklı olabilir. Hangi yaklaşımın seçenekleri doğrudur? Bu konuda, tarafların olduğu gerçeğini kabul etmek gerekir. İleri sürülebilecek doğrular görecelidir. Mutlak doğru değildir. Silahlı çözüm yolları arama, 70 küsur yıl öncesi olduğu gibi çıkar yol değildir. İşgalle, ilhakla, bir yere varılamıyacağı çoktan anlaşılmalı olmalıdır. Bu tür girişimlerin yerini ikili, bölgesel işbirlikleri ve karşılıklı haklara saygılı ilişkiler almalıdır.

¹¹ *Muhit*, s. 3-4 Başvekil İsmet Paşa (İnönü)'nin Atına ziyareti dolayısıyla sözkonusu dergide "Milletler Arasında Sulh" başlığı altında yer alan "Başvekilimizin Atına Nutukları Sulhun en samimi En Mantıklı En Belig Müdafaasıdır" diye başlayan yazı. Sözkonusu ziyaret 23-31 Ekim 1930 tarihinde olduğuna göre, anılan dergi ve yazı tarihlenebilir.